YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

23 päivänä huhtikuuta 2009 *

Asiassa C-167/08,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Hof van Cassatie (Belgia) on esittänyt 10.4.2008 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 21.4.2008, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Draka NK Cables Ltd,

AB Sandvik International,

VO Sembodja BV ja

Parc Healthcare International Ltd

* Oikeudenkäyntikieli: hollanti.

vastaan

Omnipol Ltd,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja P. Jann sekä tuomarit M. Ilešič, A. Borg Barthet, E. Levits (esittelevä tuomari) ja J.-J. Kasel,

julkisasiamies: P. Mengozzi,
kirjaaja: johtava hallintovirkamies M. Ferreira,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 12.2.2009 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Draka NK Cables Ltd, AB Sandvik International, VO Sembodja BV ja Parc Healthcare International Ltd, edustajinaan advocaat P. Lefèbvre, conseil A. Hansebout ja avocat C. Ronse,

– Omnipol Ltd, edustajinaan advocaat H. Geinger, advocaat H. Verhulst ja advocaat R. Portocarero,

– Belgian hallitus, asiamiehenään T. Materne,

– Slovakian hallitus, asiamiehenään J. Čorba,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään A.-M. Rouchaud-Joët ja R. Troosters,

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 (EYVL 2001, L 12, s. 1) 43 artiklan 1 kohdan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Central Bank of Iraqin (jäljempänä CBI) tietyt velkojat eli Draka NK Cables Ltd, kotipaikka Suomessa, AB Sandvik International, kotipaikka Ruotsissa, VO Sembodja BV, kotipaikka Alankomaissa, ja Parc Healthcare International Ltd, kotipaikka Irlannissa, (jäljempänä yhdessä

kantajat) ja toisaalta eräs muu CBI:n velkoja eli Omnipol Ltd (jäljempänä Omnipol), kotipaikka Tšekin tasavallassa, ja jossa on kyseessä rechtbank van eerste aanleg te Brusselin (Brysselin alioikeus) antama täytäntöönpanomääräys, jolla määrättiin pantavaksi täytäntöön Gerechtshof te Amsterdamin 11.12.2003 antama tuomio, joka koski Omnipolin saatavia CBI:ltä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Yhteisön säännöstö

3 Asetuksen N:o 44/2001 43 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Kumpikin asianosainen voi hakea muutosta täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevasta hakemuksesta annettuun päätökseen.”

4 Tällä asetuksella on korvattu tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehty yleissopimus (EYVL 1972, L 299, s. 32), sellaisena kuin se on muutettuna Tanskan kuningaskunnan, Irlannin sekä Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 9.10.1978 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 304, s. 1 ja – muutettuna – s. 77), Helleenien tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 25.10.1982 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL L 388, s. 1), Espanjan kuningaskunnan ja Portugalin tasavallan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 26.5.1989 tehdyllä

yleissopimuksella (EYVL L 285, s. 1) sekä Itävallan tasavallan, Suomen tasavallan ja Ruotsin kuningaskunnan liittymisestä kyseiseen yleissopimukseen 29.11.1996 tehdyllä yleissopimuksella (EYVL 1997, C 15, s. 1; jäljempänä Brysselin yleissopimus).

5 Brysselin yleissopimuksen 36 artiklan 1 kappaleessa määrättiin seuraavaa:

”Jos täytäntöönpanoon suostutaan, vastapuoli voi kuukauden kuluessa päätöksen tiedoksiantamisesta hakea siihen muutosta.”

6 Tämän yleissopimuksen 40 artiklassa määrättiin seuraavaa:

”Jos täytäntöönpanoa koskeva hakemus on hylätty, se, jolta hakija voi hakea muutosta, on:

– –

Muutoksenhakemusta käsittelevän tuomioistuimen on varattava vastapuolelle tilaisuus tulla kuulluksi. – –”

Kansallinen säännöstö

7 Belgian siviililain 1166 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Velkojat voivat kuitenkin käyttää kaikkia velallisen oikeuksia ja esittää velallisen puolesta vaatimuksia, lukuun ottamatta pelkästään henkilöön liittyviä oikeuksia ja vaatimuksia.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

8 Kantajat ja Omnipol ovat osallisia CBI:lle kuuluvien varojen jakamiseen suhteellisten osuuksien mukaisesti.

9 Omnipolin saatavan määrä vastaa puolta CBI:ltä vaadittavien velkojen kokonaismäärästä. Omnipolin saatava perustuu Gerechtshof te Amsterdamin 11.12.2003 antamaan tuomioon.

10 Rechtbank van eerste aanleg te Brussel määräsi tämän tuomion pantavaksi täytäntöön asetuksen N:o 44/2001 38 artiklan ja sitä seuraavien artiklojen nojalla.

11 Kantajat hakivat yhdessä muutosta tähän täytäntöönpanomääräykseen ja perustivat vaatimuksensa Belgian siviililain 1166 §:ssä tarkoitettuun ”sivullisen vaatimukseen” ja asetuksen N:o 44/2001 43 artiklan 1 kohtaan estääkseen Gerechtshof Amsterdamin tuomion täytäntöönpanon.

12 Rechtbank van eerste aanleg te Brussel jätti 14.11.2005 muutoksenhaun tutkimatta ja totesi, että vaikka Belgian siviililain 1166 §:ssä annetaan velkojille oikeus käyttää kaikkia velallisen oikeuksia ja esittää sen puolesta vaatimuksia, niitä ei kuitenkaan voida pitää asetuksen N:o 44/2001 43 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuina ”asianosaisina”. Tämän asetuksen mukainen täytäntöönpanomääräysmenettely on oikeussuojakeinoja koskeva kattava ja itsenäinen järjestelmä, jota kansallinen lainsäätäjä ei saa täydentää.

13 Kantajat ovat tehneet tästä päätöksestä kassaatiovalituksen. Ne väittävät, että velkojan, joka käyttää velallisen oikeuksia sivullisen vaatimuksen perusteella, on katsottava olevan asetuksen N:o 44/2001 43 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu ”asianosainen”, koska velallinen oli ulkomailla käydyn oikeudenkäyntimenettelyn asianosaisena.

14 Hof van Cassatie totesi, että vaikka asetuksella N:o 44/2001 on oikeussuojakeinojen alalla sama tavoite kuin Brysselin yleissopimuksella, tämän asetuksen 43 artiklan 1 kohdan sanamuoto poikkeaa siitä, mitä kyseisen yleissopimuksen vastaavassa määräyksessä määrättiin.

15 Brysselin yleissopimuksen 36 artiklassa näet määrättiin, että vastapuoli, jota vastaan pääasiassa annetun tuomion täytäntöönpanoa haettiin, voi hakea muutosta päätökseen, jolla kyseinen tuomio määrättiin pantavaksi täytäntöön, kun taas asetuksen N:o 44/2001 43 artiklan 1 kohdan mukaan ”kumpikin asianosainen” voi hakea muutosta tämän tuomion täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevasta hakemuksesta annettuun päätökseen.

16 Kansallinen tuomioistuin katsoi, että kun otetaan huomioon yhteisöjen säädösten sanamuodon kehitys, yhteisöjen tuomioistuimen Brysselin yleissopimuksen 36 artiklasta tekemä tulkinta (ks. asia 148/84, Deutsche Genossenschaftsbank, tuomio 2.7.1985, Kok., s. 1981), jonka mukaan täytäntöönpanokelpoisuutta koskevasta päätöksestä saavat valittaa vain ulkomaisen päätöksen tai tuomion asianosaiset, minkä vuoksi muilla osapuolilla, joilla on asiassa intressi, ei ole mahdollisuutta valittaa täytäntöönpanopäätöksestä, ei ole enää itsestään selvä.

17 Näissä olosuhteissa Hof van Cassatie päätti lykätä ratkaisun antamista ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko velkojaa, joka esittää vaatimuksen velallisensa nimissä ja tämän lukuun, pidettävä asetuksen N:o 44/2001 43 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna asianosaisena eli asianosaisena, joka voi hakea muutosta täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan hakemuksen johdosta annettuun päätökseen, myös siinä tapauksessa, ettei se ole osallistunut muodollisesti asianosaisena siihen oikeudenkäyntimenettelyyn, jossa velallisen joku toinen velkoja on hakenut täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista?”

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

18 Kansallinen tuomioistuin tiedustelee kysymyksellään, onko asetuksen N:o 44/2001 43 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että velallisen velkoja voi hakea muutosta täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan hakemuksen johdosta annettuun päätökseen myös siinä tapauksessa, ettei se ole osallistunut muodollisesti asianosaisena siihen oikeudenkäyntimenettelyyn, jossa velallisen joku toinen velkoja on hakenut kyseistä täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista.

19 Tähän kysymykseen vastaamiseksi on muistutettava yhtäältä, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan asetuksen N:o 44/2001 säännöksiä on tulkittava itsenäisesti käyttäen perustana sen järjestelmää ja tavoitteita (ks. erityisesti asia C-103/05, Reisch Montage, tuomio 13.7.2006, Kok., s. I-6827, 29 kohta ja asia C-372/07, Hassett ja Doherty, tuomio 2.10.2008, Kok., s. I-7403, 17 kohta).

20 Toisaalta siltä osin kuin asetuksella N:o 44/2001 korvataan nykyisin Brysselin yleissopimus jäsenvaltioiden välisissä suhteissa, yhteisöjen tuomioistuimen Brysselin yleissopimuksen määräyksistä antama tulkinta pätee myös asetuksen N:o 44/2001 säännösten osalta, mikäli kyseisten määräysten ja säännösten voidaan katsoa vastaavan

toisiaan. Lisäksi asetuksen N:o 44/2001 19 perustelukappaleesta käy ilmi, että on varmistettava jatkuvuus Brysselin yleissopimuksen ja tämän asetuksen tulkinnan välillä.

21 Kansallinen tuomioistuin toteaa tämän osalta, että asetuksen N:o 44/2001 43 artiklan 1 kohdan sanamuoto poikkeaa Brysselin yleissopimuksen 36 artiklan sanamuodosta.

22 Brysselin yleissopimuksella ja asetuksella N:o 44/2001 perustettujen järjestelmien tutkimisen perusteella käy kuitenkin ilmi, että kyseisen asetuksen 43 artiklan 1 kohtaa ei ole verrattava yleissopimuksen 36 artiklan 1 kappaleeseen vaan sekä yleissopimuksen 36 artiklaan että 40 artiklaan niitä yhdessä luettuina.

23 Yhtäältä näet Brysselin yleissopimuksen 36 artiklan 1 kappaleesta ja toisaalta saman yleissopimuksen 40 artiklan 1 kohdasta käy ilmi, että vastapuoli tai hakija voi hakea muutosta, jos täytäntöönpanoa koskeva hakemus on hylätty. Näistä kahdesta määräyksestä käy näin ollen ilmi, että kummallakin täytäntöönpanoa koskevan menettelyn asianosaisella on mahdollisuus hakea muutosta täytäntöönpanokelpoisuutta koskevaan päätökseen, mikä vastaa asetuksen N:o 44/2001 43 artiklan 1 kohdan sisältöä, jossa yhdistetään tällä tavoin Brysselin yleissopimuksen kaksi erillistä määräystä.

24 Tästä seuraa, että asetuksen N:o 44/2001 43 artiklan 1 kohdassa tehty sanamuodon muutos Brysselin yleissopimukseen verrattuna ei saa aikaan mitään sisällöllistä muutosta eikä tarkoita, että yhteisöjen tuomioistuimen Brysselin yleissopimuksen artikloista tekemää tulkintaa, joka koskee päätöksen täytäntöönpanoa, ei voitaisi soveltaa asetuksen N:o 44/2001 vastaaviin artikloihin.

25 Tämän osalta yhteisöjen tuomioistuin on todennut ensinnäkin, että yhteisön oikeusjärjestelmän mukainen oikeusvarmuuden periaate ja Brysselin yleissopimuksen perustana olevan EY 220 artiklan mukaiset yleissopimuksen päämäärät edellyttävät, että yhteisöjen tuomioistuimen tämän yleissopimuksen osalta kehittämiä käsitteitä ja oikeudellisia luonnehdintoja sovelletaan kaikissa sopimusvaltioissa yhdenmukaisesti (ks. yhdistetyt asiat 9/77 ja 10/77, Bavaria Fluggesellschaft ja Germanair v. Eurocontrol, tuomio 14.7.1977, Kok., s. 1517, 4 kohta sekä asia C-432/93, SISRO, tuomio 11.8.1995, Kok., s. I-2269, 39 kohta).

26 Se on täsmentänyt tämän jälkeen, että Brysselin yleissopimuksen päätavoitteena on yksinkertaistaa menettelyjä siinä valtiossa, jossa täytäntöönpanoa haetaan, määräämällä summaarisesta täytäntöönpanomenettelystä, joka on yksinkertainen ja nopea mutta jossa vastapuolelle annetaan kuitenkin mahdollisuus hakea muutosta (ks. vastaavasti asia C-414/92, Solo Kleinmotoren, tuomio 2.6.1994, Kok., s. I-2237, 20 kohta ja asia C-260/97, Unibank, tuomio 17.6.1999, Kok., s. I-3715, 14 kohta).

27 Tämä menettely muodostaa itsenäisen ja kattavan sopimusvaltioiden oikeusjärjestyksistä riippumattoman järjestelmän, muutoksenhakumenettelyjen ala mukaan lukien (ks. em. asia Deutsche Genossenschaftsbank, tuomion 16 ja 17 kohta). Siihen liittyviä säännöksiä on tulkittava suppeasti (ks. em. asia SISRO, tuomion 35 ja 39 kohta). Tästä seuraa, että Brysselin yleissopimuksen 36 artiklassa suljetaan pois muiden osapuolten, joilla on asiassa intressi, kansallisen oikeuden mukainen oikeus hakea muutosta täytäntöönpanopäätökseen (ks. em. asia Deutsche Genossenschaftsbank, tuomion 17 kohta ja asia C-172/91, Sonntag, tuomio 21.4.1993, Kok., s. I-1963, 33 kohta).

28 Belgian siviililain 1166 §:ssä kantajille myönnetyn oikeuden soveltamisalalla, josta Belgian hallitus on täsmentänyt istunnossa, ettei kantajia voida rinnastaa velalliseen, ei näin ollen ole merkitystä.

29 Lopuksi yhteisöjen tuomioistuin on muistuttanut, että kun otetaan huomioon, että Brysselin yleissopimuksessa määrätään ainoastaan ulkomaisten täytäntöönpanokelpoisten päätösten eksekvatuurimenettelystä mutta ei varsinaisesta täytäntöönpanosta,

johon sovelletaan yhä asiaa käsittelevässä tuomioistuimessa sovellettavaa kansallista lainsäädäntöä (ks. asia 145/86, Hoffmann, tuomio 4.2.1988, Kok., s. 645, 27 kohta), muut osapuolet, joilla on asiassa intressi, voivat hakea muutosta pakkotäytäntöönpanotoimiin sen valtion, jossa pakkotäytäntöönpano tapahtuu, oikeudessa säädettyjen oikeussuojakeinojen avulla (ks. em. asia Deutsche Genossenschaftsbank, tuomion 18 kohta).

30 Näitä toteamuksia on sovellettava samalla tavalla asetuksen N:o 44/2001 osalta. Niitä tukee kyseisen asetuksen 18 perustelukappale, jossa viitataan oikeussuojakeinoihin, joiden avulla voidaan hakea muutosta täytäntöönpanokelpoisuudesta annettuun päätökseen. Kyseisen perustelukappaleen mukaan tällainen mahdollisuus on näet myönnetty nimenomaisesti vain sille, joka hakee tuomion julistamista täytäntöönpanokelpoiseksi, ja vastaajalle.

31 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että asetuksen N:o 44/2001 43 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että velallisen velkoja ei voi hakea muutosta täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan hakemuksen johdosta annettuun päätökseen, jos se ei ole osallistunut muodollisesti asianosaisena siihen oikeudenkäyntimenettelyyn, jossa velallisen joku toinen velkoja on hakenut kyseistä täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista.

Oikeudenkäyntikulut

32 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Tuomioistuimen toimivallasta sekä tuomioiden tunnustamisesta ja täytäntöönpanosta siviili- ja kauppaoikeuden alalla 22.12.2000 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 44/2001 43 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että velallisen velkoja ei voi hakea muutosta täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista koskevan hakemuksen johdosta annettuun päätökseen, jos se ei ole osallistunut muodollisesti asianosaisena siihen oikeudenkäyntimenettelyyn, jossa velallisen joku toinen velkoja on hakenut kyseistä täytäntöönpanokelpoiseksi julistamista.

Allekirjoitukset